

Köllő Zsófia (Kolozsvár, Bolyai Társaság): *Bethlen Gábor és a 17. századi verses királyéletrajzok*

Dolgozatomban két 17. századi verses latin nyelvű királyportréfüzért és azok magyar fordításait vizsgálom. Az egyik a *Nádasdy-Mausoleum*ként emlegetett *Mausoleum Potentissimorum ac Gloriosissimorum Regni Apostolici Regum et Primorum Militantis Ungariae Ducum* (1660, 1664, Nürnberg), amely hun és magyar vezérek és királyok egészalakos portréját és fiktív sírfeliratát (elogiumát) tartalmazza, szerzője feltehetőleg a humanista Nicolaus Avancinus. A másik Johann Joachim Rusdorf (szintén humanista író) *Elegidia et poematia epidictica* (1631) című műve, amely tulajdonképpen a harmincéves háború verses arcképcsarnoka, és szintén metszeteket is tartalmaz az uralkodókról. A műveknek korabeli fordításai is születtek. A *Mausoleum*nak Csernátoni Mártontól [*A hun és magyar vezérek verses históriája*] (1661, RMKT XVII./10.) és Felvinczi Györgytől (*Magyar királyok emlékezetiről szóló Mausoleum*, 1697, RMKT XVII./13.). Ezek kéziratban maradtak, terjedősek, históriás énekre emlékeztető versformájuk van (felező tizenkettes), a képek természetesen emiatt leválnak a szövegről. Nyomtatott, a képeket is közlő magyar nyelvű fordítás csak 1777-ből Horányi Elektől való. Az *Elegidia* magyar átültetése pedig feltehetőleg Prágai András *Sebes agynak késő sisak* című munkája, mely ugyancsak kéziratban maradt, metszetek nélkül, Balassi-strófában íródik át.

A két mű és magyar recepciója sok közös vonást mutat: latin klasszikus műfajból magyar versformára átültetett uralkodói portrékról van szó, melyek kéziratban maradtak. A két mű történelem- és nemzetszemlélete azonban jelentős különbségeket mutat, melyek megfigyélésében kulcsfigurának bizonyult Bethlen Gábor alakja. Az *Elegidiá*ban ugyanis a „magyar” uralkodók közül szerepel Bethlen Gábor, a *Mausoleumból* viszont hiányzik (pedig megválasztották magyar királlyá, tehát akár benne is lehetne, hiszen Szapolyai pl. benne van). Előadásomban azt igyekszem megválaszolni az *Elegidia* Bethlen-verse segítségével, hogy a *Mausoleumba* mi miatt nem fér bele Bethlen Gábor, és ez milyen tanulságokkal szolgál a két szövegegyüttes szemlélete szempontjából.